



Provincie Utrecht

Uitkomsten controle jaarrekening 2012
Verslag van bevindingen voor de Staten

Provinciale Staten van de provincie Utrecht
T.a.v. de heer R. Poort, adjunct griffier
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT

Utrecht, 16 april 2013

ADOG-96NJ35/JD/MJ

Geachte leden van Provinciale Staten,

In het kader van de aan ons verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening van de provincie Utrecht, brengen wij u hiermee verslag uit omtrent onze bevindingen en aanbevelingen betreffende de controle van de jaarrekening 2012. Wij hebben een afschrift van dit verslag verstrekt aan Gedeputeerde Staten.

Dit verslag gaat in op onze controle, de reikwijdte van onze opdracht, onze controleverklaring en onze belangrijkste controlebevindingen. Dit rapport bevat onze mededelingen uit hoofde van onze rol als controlerend accountant van de Provinciale Staten, voor zover noodzakelijk geacht.

De onderwerpen die in dit verslag aan de orde komen hebben onderdeel uitgemaakt van onze overwegingen bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de controlemaatregelen die zijn toegepast bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening. De in dit verslag opgenomen bevindingen doen geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2012.

In onze management letter d.d. 15 januari 2013, gericht aan het college van Gedeputeerde Staten, hebben wij de belangrijkste uitkomsten van onze beoordeling van de inrichting en het functioneren van de besturing en beheersing van de door ons beoordeelde processen vastgelegd. In het hoofdstuk "Bestuurlijke samenvatting" hebben wij een samenvatting opgenomen.

Wij stellen het op prijs bijgevoegd verslag nader aan u toe te lichten of eventuele vragen hierover van u te beantwoorden.

Wij danken u voor de prettige samenwerking in het afgelopen jaar.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. A. Doppenberg RA

drs. J.M.A. Drost RA

Inhoudsopgave

1	Bestuurlijke samenvatting	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Controleverklaring bij de jaarrekening 2012	1
1.3	Het resultaat over 2012 en de financiële positie per 31 december 2012	1
1.4	De informatiewaarde van de jaarstukken 2012	1
1.5	Samenvatting bevindingen tussentijdse controle 2012 en follow-up	2
2	Aandachtspunten vanuit de subcommissie	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Verbeteringen op korte termijn nodig om de organisatie verder in control te krijgen	4
2.3	Succesvolle stappen gezet in het doorontwikkelen van risico-management	5
2.4	Aanscherping monitoring realisatie bezuinigingen en rapportering hierover wenselijk	6
2.5	Blijvende aandacht voor "Hart van de Heuvelrug" nodig vanwege hoog risicoprofiel	7
2.6	Rechtmatig gebruik van de dienstauto's, verdere aanscherping controle wenselijk	7
3	Uitkomsten van de jaarrekeningcontrole (getrouwheid)	8
3.1	Analyse resultaat	8
3.2	Analyse van de financiële positie	8
3.3	Analyse van de financieringsstructuur	9
3.4	Claim asbest oude provinciehuis	9
3.5	Voorziening groot onderhoud huisvesting	10
3.6	Revolverend fonds	10
3.7	Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)	10
3.8	Actuele berekening vliegbasis Soesterberg ontbreekt, risico maximaal € 6,0 miljoen	10
4	Uitkomsten van de jaarrekeningcontrole (rechtmatigheid)	11
4.1	Inleiding	11
4.2	Interne organisatie van het rechtmatigheidsbeheer	11
4.3	De begrotingsrechtmatigheid	11
5	Uitkomsten van de jaarrekeningcontrole (SiSa)	12
	Bijlage 1: Onze controleaanpak	13
	Bijlage 2: Informatie uit hoofde van onze functie als controlerend accountant	15

2012
Uitkomsten controle

1 Bestuurlijke samenvatting

1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven wij kort onze bestuurlijk belangrijkste conclusies weer naar aanleiding van de door ons uitgevoerde controle van de jaarrekening 2012.

1.2 Controleverklaring bij de jaarrekening 2012

Wij hebben Gedeputeerde Staten gemachtigd onze controleverklaring d.d. 23 april 2013 bij de jaarrekening 2012 van uw provincie op te nemen. Onze oordelen zoals opgenomen in deze controleverklaring zijn als volgt:

Aspect	Oordeel
Getrouwheid	Goedkeurend
Rechtmatigheid	Goedkeurend

Hierbij zijn wij ervan uitgegaan dat de Provinciale Staten de nu overgelegde jaarrekening ongewijzigd vaststelt. Indien er nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve vorm van de jaarrekening dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen. De goedkeurende strekking van de controleverklaring voor zowel het getrouwheids- als het rechtmatigheidsoordeel betekent dat de jaarrekening met een redelijke mate van zekerheid geen fouten of onzekerheden bevat die in totaliteit de voor de jaarrekeningcontrole gehanteerde goedkeuringstolerantie overschrijden.

1.3 Het resultaat over 2012 en de financiële positie per 31 december 2012

Het positieve resultaat over 2012 na bestemming bedraagt € 8,4 miljoen (netto saldo) ten opzichte van een (bijgesteld) begroot resultaat van nihil. Voor de mutatie in de reserves bedraagt het resultaat € 56,7 miljoen (bruto saldo). In de jaarrekening is een toereikende analyse opgenomen van de afwijkingen in de realisatie ten opzichte van de begroting. Het totaal van de reserves volgens de balans ultimo 2012 bedraagt € 440 miljoen. Dit betekent een stijging van circa € 29 miljoen ten opzichte van 2011. Voor een goede beoordeling van de financiële positie dienen ook de niet uit de balans blijvende (financiële) risico's in ogenschouw te worden genomen.

De belangrijkste financiële risico's zijn toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen van het jaarverslag. Op basis van het weerstandsvermogen van de provincie, rekening houdend met de totale reservepositie, het huidige financiële beleid en de in de risicoparagraaf omschreven risico's zijn wij van mening dat de provincie Utrecht een toereikende financiële positie heeft.

1.4 De informatiewaarde van de jaarstukken 2012

Wij zijn van mening dat de jaarrekening een goed inzicht geeft in het gerealiseerde resultaat over het jaar 2012 en de financiële positie per 31 december 2012. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de over- en onderschrijdingen die ten opzichte van de door de Staten goedgekeurde programmabegroting hebben plaatsgevonden. Verdere verbetering is nog mogelijk door in de analyses meer inzicht te geven in de achterliggende oorzaken. Hiervoor is eveneens een adequate en gedetailleerde onderbouwing van de begroting nodig.

Conform de hiervoor geldende voorschriften is door ons nagegaan of de programmaverantwoording de minimale wettelijke voorgeschreven informatie bevat en of de inhoud van dit verslag geen tegenstrijdigheden bevat met de door ons gecontroleerde jaarrekening. Op grond hiervan hebben wij vastgesteld dat de inhoud van het jaarverslag niet in strijd is met de jaarrekening.

1.5 Samenvatting bevindingen tussentijdse controle 2012 en follow-up

In het kader van de jaarrekeningcontrole hebben wij de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen onderzocht voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achtten en niet met het doel om zekerheid te verschaffen omtrent het interne beheersingssysteem. Op grond van ons onderzoek zijn wij van mening dat de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle voldoen aan de daaraan te stellen eisen.

In de tabel hierna hebben wij de belangrijkste onderwerpen weergegeven.

Aandachtspunt	Opvolging
<p>Verbijzonderde interne controles in het algemeen</p> <p>Binnen de diverse processen van de provincie zijn op basis van risico's beheersmaatregelen geïmplementeerd om deze risico's af te dekken (de zogenaamde interne controlemaatregelen in de lijn). Naast deze controle worden door de interne controle medewerkers verbijzonderde interne controles uitgevoerd ter vaststelling dat de interne controles ook daadwerkelijk bestaan en werken. Deze interne controles kunnen efficiënter worden ingericht. Daarnaast is het van belang dat centrale aansturing wordt bewerkstelligd om de kwaliteit van de interne controle te vergroten.</p>	<p>Door de provincie zijn aanvullende werkzaamheden uitgevoerd om de interne controlewerkzaamheden op het gewenste niveau te verkrijgen. Voor de uitvoering van de werkzaamheden voor 2013 vindt tijdig overleg plaats tussen de accountant en de provincie Utrecht. Hierbij is een aandachtspunt de invulling van de rolverdeling.</p>
<p>Risicomanagement</p> <p>Risicomanagement en periodieke actualisatie van risico's vindt plaats binnen de provincie. Het risicomanagement zal nog nadere aandacht dienen te krijgen binnen de diverse processen en in procesbeschrijvingen. Hierbij zal de coördinator risicomanagement steeds meer een pro-actievere rol richting de afdelingen spelen.</p>	<p>De risico's zijn ten behoeve van de jaarrekening nader geïnventariseerd en beschreven in de risicoparagraaf en diverse programma's.</p>
<p>Registratie van verplichtingen en contracten</p> <p>Tijdens onze controle is geconstateerd dat de verplichtingen niet structureel worden vastgelegd. Hierdoor bestaat het risico dat tussentijds onvoldoende inzicht bestaat in de budget- en/of kredietrealisatie. Daarnaast worden de (meerjarige) contracten nog onvoldoende structureel vastgelegd in het contractenregister.</p>	<p>Ten behoeve van het opstellen van de jaarrekening is specifiek aandacht besteed aan de volledigheid en rechtmatigheid van de verplichtingen.</p>

Aandachtspunt	Opvolging
<p>Aanbesteden</p> <p>Uit de interne controlewerkzaamheden is gebleken dat het documenteren van de gevolgde aanbestedingsprocedure voor verbetering vatbaar is. Dit geldt eveneens omtrent de borging van het volledig Europees aanbesteden. Er zullen aanvullende interne analyses worden verricht om dit vast te stellen.</p>	<p>Intern zijn analyses uitgevoerd om de volledigheid en rechtmatigheid vast te stellen. Na aanvullend onderzoek is geconcludeerd dat de geconstateerde bevindingen niet hebben geleid tot onvolledig of onrechtmatige aanbestedingen.</p>
<p>Automatisering</p> <p>De kanteling die de provincie Utrecht heeft ingezet in de organisatie heeft tevens impact op de automatiseringsorganisatie. De kaderstellende rol is op ICT-gebied in een breder perspectief belegd bij de afdeling MAO. Vanuit deze nieuwe rolverdeling wordt het mogelijk om nadere kaders te stellen voor bijvoorbeeld de beheersing van ICT-processen. Daarnaast zijn acties uitgezet om het informatievoorziening proces verder te digitaliseren.</p>	<p>De opvolging van onze aanbeveling om kaders op te stellen voor adequate ICT-beheersing is onderhanden.</p>

2 Aandachtspunten vanuit de subcommissie

2.1 Inleiding

De subcommissie voor de jaarrekening van de provincie Utrecht heeft ons voor de controle van de jaarrekening 2012, naast de reguliere procescontroles, onder meer de volgende aandachtspunten meegegeven:

- Organisatie voldoende "in control" na de reorganisatie.
- Ontwikkelingen rondom risicomanagement.
- Beheer van de bezuinigingen.
- Control betreffende project Hart van de Heuvelrug.
- Naleving regeling dienstauto's.

Voor de volledigheid merken wij op dat het aandachtspunt "interne mandatering" is verwerkt in het aandachtspunt "Organisatie voldoende in control na de reorganisatie".

2.2 Verbeteringen op korte termijn nodig om de organisatie verder in control te krijgen

Naar aanleiding van het coalitieakkoord 2011 "Focus, Vertrouwen, Oplossingsgericht" is besloten om de opzet van de organisatie te veranderen. Uitgangspunt hierbij is dat de organisatie aanzienlijk kleiner wordt, waarbij het streven is dat het aantal FTE organisatiebreed maximaal 675 bedraagt.

Per 1 juli 2012 zijn de bedrijfsvoeringsafdelingen samengevoegd tot de afdelingen Managementondersteuning (verder MAO) en Services. Daarnaast zijn er nog twee stafafdelingen de Eenheid Concerncontrol en Bestuurs- en directieondersteuning. In het "Ontwerp O&F plan medewerkers" d.d. november 2012 is de nieuwe organisatie nader uitgewerkt.

In de nieuwe organisatie is er bewust voor gekozen om tussen de afdelingen formeel vanuit een opdrachtgevers-opdrachtnemersrol te werken. De afdelingshoofden/teamleiders zijn integraal verantwoordelijk voor onder meer het uitvoeren van de Planning&Control-activiteiten.

Ter ondersteuning van deze taken is in het "Ontwerp O&F plan medewerkers" opgenomen dat iedere afdeling over een adviseur Planning&Control gaat beschikken.

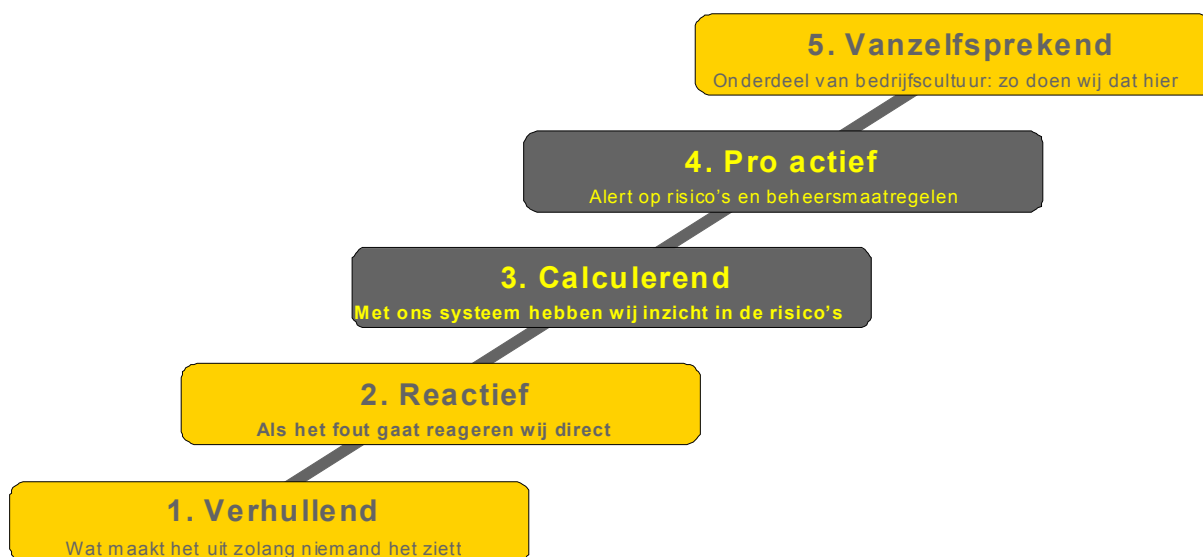
Op basis van onze controle hebben wij in onze managementletter diverse verbeterpunten beschreven om tot een organisatie te komen waarbij de basis op orde is en verdere doorgroei naar het "In-control-zijn" mogelijk wordt. Hierbij is nu het verder verbeteren van de basis een ideaal moment aangezien de uitwerking van het concept "Ontwerp O&F plan medewerkers" recent bekend is gemaakt en finale besluitvorming nog niet heeft plaatsgevonden over dit plan.

Conclusie en Aanbeveling

- ▶ Naar aanleiding van onze bevindingen zijn wij van mening dat de basis van de administratieve organisatie verder verbeterd kan worden.
- ▶ Wij adviseren op korte termijn opvolging te geven aan de door ons gerapporteerde verbeterpunten zoals het formeel vastleggen van de verantwoordelijkheden tussen en binnen de afdelingen, centrale monitoring van organisatiebrede thema's zoals realisatie van bezuinigingen en duidelijke afspraken vastleggen over de wijze waarop de verbijzonderde interne controles worden uitgevoerd.

2.3 Succesvolle stappen gezet in het doorontwikkelen van risico-management

De provincie Utrecht heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in het verder verbeteren van risicomanagement. Inmiddels zijn diverse beheersmaatregelen in de organisatie geïmplementeerd om de risico's adequaat te kunnen signaleren, te volgen en te beheersen. Een goede ontwikkeling hierin is dat de coördinator risicomanagement in 2012 een pro-actievere rol richting de afdelingen speelt. Momenteel worden Round Table gesprekken gehouden met het afdelingsmanagement van de verschillende afdelingen. In deze sessies worden bestaande risico's gevalideerd en gecontroleerd op volledigheid. Hierdoor wordt het bewustzijn van risico's ook meer in de organisatie gelegd. In het navolgende schema zijn 5 fasen onderkend over risicobewustzijn in de organisatie.



Conclusie en
Aanbeveling

►Op basis van de inrichting van het risicomanagement zoals hierboven geformuleerd, kan geconstateerd worden dat u zich momenteel in fase 3/4 bevindt. Verdere doorgroei in het risicomanagement is mogelijk door een actievere rol vanuit de afdelingen (lees proceseigenaren) om bij het ontwikkelen van ideeën, activiteiten et cetera vooraf over de risico's (financieel, politiek, organisatie et cetera) na te denken. Hierbij is het ook van belang om in voorstellen richting Provinciale Staten en/of Gedeputeerde Staten actief te rapporteren over de risico's.

2.4 Aanscherping monitoring realisatie bezuinigingen en rapportering hierover wenselijk

De bezuinigingen en de strategische heroverwegingen staan op dit moment hoog op de financieel economische agenda. De doelstelling is dat er vanaf 2015 een totaal van € 18,4 miljoen aan bezuinigingen gerealiseerd gaat worden. De realisatie van de bezuinigingen vindt plaats door middel van het reduceren van uitgaven, het terugbrengen van formatie en wijzigen van beleidskeuzes.

Voor wat betreft de communicatie met betrekking tot de tussenstand van de bezuinigingen vindt deze op formele wijze plaats bij de begroting, tussentijdse rapportages en de jaarrekening. De afdelingen zijn zelf verantwoordelijk voor de realisatie van de bezuinigingen. Er vindt geen centrale aansturing of monitoring plaats van de realisatie van de voorgenomen bezuinigingen. Door het ontbreken van een dergelijke aansturing is het niet eenvoudig om de belangrijkste risicogebieden voor het niet realiseren van de bezuinigingen te identificeren en te bespreken bijvoorbeeld met directie en/of Gedeputeerde Staten.

Momenteel is in het kader van verder sturen en beheersen van de organisatie het opzetten van een dashboard onderhanden. Hierin zijn diverse relevante financiële variabelen opgenomen.

Conclusie en
Aanbeveling

►Wij concluderen dat de bezuinigingen zijn opgenomen in het dashboard. Wij onderschrijven uw voornemen om het monitoren en analyseren van de bezuinigingen structureel te borgen in het proces. Hierbij is het wenselijk dat de aandachtsgebieden periodiek worden besproken met de directie en Gedeputeerde Staten.

2.5 **Blijvende aandacht voor “Hart van de Heuvelrug” nodig vanwege hoog risicoprofiel**

Recent is de mastergrondexploitatie op basis van de huidige aannames en risico's geactualiseerd. Uit de berekening komt naar voren dat het geprognosticeerde tekort uit 2011 van € 10,2 miljoen is gestegen naar € 15,9 miljoen. De geactiveerde uitgaven onder de post "Niet in exploitatie genomen gronden" bedraagt ultimo 2012 € 34,5 miljoen. Dit betreffen voornamelijk uitgaven in het kader van de gerealiseerde groene projecten. Momenteel zijn onderhandelingen gaande met de gemeente Zeist en Soest over de wijze van dekking van het geprognosticeerde tekort. In de toelichting op de jaarrekening en de paragraaf weerstandsvermogen is toegelicht op welke wijze dekking binnen het project kan plaatsvinden.

Conclusie

► Wij kunnen ons verenigen met de huidige wijze van verantwoording van het project. De verdere wijze van invulling van de verantwoording van het project is afhankelijk van de onderhandelingen met de gemeente Zeist en Soest.

2.6 **Rechtmatig gebruik van de dienstauto's, verdere aanscherping controle wenselijk**

Mede naar aanleiding van berichten in de media omtrent het gebruik van de drie dienstauto's van de provincie Utrecht, is besloten met ingang vanaf medio 2012 de interne regelgeving aan te scherpen. Vastgelegd is dat onder rechtmatig en integer gebruik wordt verstaan het strikt zakelijk gebruiken van de dienstauto's ten behoeve van werkzaamheden in het belang van de provincie. Vastgelegd is dat de provincie jaarlijks verbijzonderde interne controle uitvoert op het gebruik van de dienstauto's, mede ten behoeve van het horizontaal toezicht wat met de belastingdienst is overeengekomen. Bij deze controle is de procedure beoordeeld en de werking van deze procedure middels testwerkzaamheden vastgesteld.

Uit de interne controle komt naar voren dat de vergelijking tussen agenda's en rittenboeken niet eenvoudig te maken is. Na het opvragen van aanvullende gegevens is gebleken dat dit niet heeft geleid tot onrechtmatig gebruik van de dienstauto's. Inmiddels is een verbeteractie opgezet. Afgesproken is dat iedere week interne controle plaatsvindt dat de rittenboeken en agenda's met elkaar overeenstemmen.

Conclusie en Aanbeveling

► Wij concluderen het gebruik van dienstauto's rechtmatig is geweest over 2012. Wij adviseren u periodiek de interne controles te laten beoordelen door een onafhankelijk medewerker.

3 Uitkomsten van de jaarrekeningcontrole (getrouwheid)

3.1 Analyse resultaat

Het positieve resultaat over 2012 na bestemming bedraagt € 8,4 miljoen ten opzichte van een (bijgesteld) begroot resultaat van nihil. Dit resultaat laat zich als volgt nader verklaren:

(* € 1.000)	Begroting	Realisatie	Afwijking
Algemene dekkingsmiddelen	-166.644	-171.082	-4.438
Totaal programma's per saldo	188.481	140.914	-47.567
Stelposten	6.195	1.456	-4.739
Saldo rekening (bruto)	28.032	-28.712	-56.744
Mutaties reserves	-28.032	20.353	48.385
Rekening resultaat voor bestemming	-	-8.359	-8.359

Uit bovenstaande opstelling blijken grote afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting, bestaande uit zowel voor- als nadelen. Voor een verdere analyse verwijzen wij naar hoofdstuk 2 van het jaarverslag.

3.2 Analyse van de financiële positie

Het eigen vermogen bedraagt per jaareinde 2012 volgens de jaarrekening, inclusief het resultaat na bestemming volgend uit de programmarekening € 440 miljoen. Het eigen vermogen is als volgt te specificeren:

(* € 1.000)	2012	2011	Afwijking
Algemene Reserve	71.318	77.082	-5.764
Bestemmingsreserves	359.979	316.676	43.303
Saldo van de rekening baten en lasten	8.359	17.186	-8.827
Totaal vermogen	439.656	410.944	28.712

In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de belangrijkste risico's en de mogelijke financiële consequenties opgenomen. Het totaal van de geïdentificeerde risico's bedraagt € 290 miljoen (2011: € 293 miljoen). Deze risico's zijn samengevat in een tabel, waaruit de kans, invloed en het financieel gevolg blijkt. De meeste risico's hebben een relatief lage kans van voordoen en een relatief laag maximaal schadebedrag.

Het risicoprofiel is als volgt opgebouwd:

Vereist weerstandsvermogen (* € miljoen)	2012	2011
Bedrijfsvoeringsrisico's	19,3	19,0
Risico's projecten	2,5	2,5
Risico's risicoanalyse Naris (zekerheid 90%)	12,5	15
Totaal	34,3	36,5

Uit het bovenstaande blijkt dat de risico's ten opzichte van vorig jaar nauwelijks zijn gewijzigd.

In 2012 heeft de provincie nog een onbenutte belastingcapaciteit (motorrijtuigenbelasting) van € 52 miljoen structureel. De incidentele beschikbare weerstandscapaciteit (dit betreft de algemene reserve waarin is opgenomen de saldireserve, bedrijfsvoering en weerstandsvermogen) is € 72 miljoen (2011: € 77 miljoen). Wij zijn van mening dat de risico's uitgebreid zijn toegelicht en dat dit een goed beeld geeft van de ontwikkeling van het weerstandsvermogen en concluderen dat het weerstandsvermogen van voldoende omvang is.

3.3 Analyse van de financieringsstructuur

Bij onze controle hebben wij aandacht besteed aan de financieringsstructuur van de provincie Utrecht. In navolgend overzicht zijn de uitstaande obligaties, deposito's en overige uitzettingen opgenomen.

(* € 1.000)	2012	2011	2010
Langlopende leningen	5.936	5.850	10.913
Overige uitzettingen > 1 jaar	169.972	194.352	332.212
Kortlopende deposito's	26.000	160.600	85.166
Liquide middelen	280.724	82.559	48.038
Saldo actief	482.632	443.361	476.329

Uit bovenstaand overzicht is op te maken dat uitstaande gelden in totaliteit zijn gestegen, wat met name veroorzaakt wordt door de afwikkeling van de bestuursovereenkomst van ILG.

De uitzettingen > 1 jaar en de kortlopende deposito's zijn gedaald, de liquide middelen gestegen. Dit past binnen het gewijzigde beleid van de provincie om over te gaan op schatkistbankieren, waarbij een rekening-courant wordt aangehouden bij het Ministerie van Financiën. Tevens hebben wij vastgesteld dat bij uitgezette middelen geen risico's aanwezig zijn inzake oninbaarheid.

3.4 Claim asbest oude provinciehuis

De provincie heeft haar oude provinciehuis verkocht. Bij oplevering is naar voren gekomen dat het pand asbest bevatte. In een bodemprocedure is de provincie veroordeeld tot het betalen van een boete van € 66.000 per dag, totdat de asbest verwijderd zou zijn. In een kort geding is besloten dat de provincie een bedrag van € 2 miljoen als voorschot moet betalen. Begin 2013 is de zaak geschikt op totaal € 7 miljoen. Dit betreft de betaling van een boete en vergoeding van schade vanwege aanvullende saneringswerkzaamheden. In de jaarrekening 2012 is het bedrag van € 7 miljoen als last verantwoord. De totale realisatie van de verkoop van het oude provinciehuis inclusief de asbestclaim blijft binnen het door de Staten verstrekte krediet.

3.5 Voorziening groot onderhoud huisvesting

Met de verkoop van het oude provinciehuis is een bedrag van € 4,3 miljoen uit de onderhoudsvoorziening vrijgevallen, waarmee de voorziening voor de huidige locatie aan de Archimedeslaan op een bedrag van € 0,9 miljoen komt. Voor dit pand is een meerjaren onderhoudsplan opgesteld. Hierbij heeft de provincie ervoor gekozen diverse elementen niet meer te bekostigen vanuit de onderhoudsvoorziening, maar bij vervanging te activeren en af te schrijven. Deze wijziging past binnen de verslaggevingsregels voor Lokale Overheden. Wij adviseren de provincie hiermee rekening te houden in de meerjaren (investerings)begroting.

3.6 Revolverend fonds

Het revolverend fonds is in 2009 ingesteld, met als doel om uit het fonds de aankoop van ruilgronden en het houden van gronden en gebouwen op voorraad voor te financieren. Bij verkoop vloeien de middelen weer terug in het fonds. Hieruit kunnen weer nieuwe aankopen worden gefinancierd. Het maximumbudget van het revolverend fonds is € 50 miljoen. Ultimo 2012 is er voor € 28,4 miljoen (2011: € 21,3 miljoen) grond en gebouwen aangekocht. Het risico ultimo 2012 bedraagt volgens de paragraaf Grondbeleid € 2,6 miljoen (2011 € 1,7 miljoen). Dit blijft binnen het maximale risico van € 5,0 miljoen wat voor het revolverend fonds is gesteld.

3.7 Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)

Na de onduidelijkheden over de onderhandelingen tussen provincies en het Rijk in 2011 vanwege de bezuinigingen op het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) is in 2012 duidelijkheid gekomen. De provincie Utrecht en de Staat der Nederlanden zijn in 2012 tot overeenstemming gekomen over de afwikkeling van ILG, hierbij is een afwikkelingsovereenkomst getekend. Het ontvangen bedrag van € 30 miljoen is als bate verantwoord. Aangezien deze gelden geormerkt zijn ter besteding van investeringen in landelijke gebieden is dit bedrag direct gestort in de reserve ILG. In de jaarrekening zijn de ontwikkelingen met betrekking tot ILG adequaat toegelicht (onder meer in de paragraaf grondbeleid).

3.8 Actuele berekening vliegbasis Soesterberg ontbreekt, risico maximaal € 6,0 miljoen

De vliegbasis Soesterberg is door de provincie Utrecht uit strategische overwegingen aangekocht. Met de verwachte opbrengsten zouden de tekorten uit het project "Hart van de Heuvelrug" kunnen worden gedekt, maar of dat ook feitelijk gaat gebeuren is onderdeel van overleg met de gemeenten Soest en Zeist. Uit recent haalbaarheidsonderzoek wordt de verwachting uitgesproken dat een positieve exploitatie mogelijk is. Een gedetailleerde financiële berekening is onderhanden. Met de gemeenten Soest en Zeist is overeengekomen dat iedere partner voor maximaal € 6,0 miljoen risicodragend is. De risico's inzake de vliegbasis zijn toegelicht in de paragraaf grondbeleid. Wij adviseren u op korte termijn een exploitatieberekening op te stellen.

4 Uitkomsten van de jaarrekeningcontrole (rechtmatigheid)

4.1 Inleiding

Naar aanleiding van onze controlewerkzaamheden met betrekking tot de rechtmatigheid geven wij onze belangrijkste bevindingen en aanbevelingen weer. Deze hebben betrekking op de interne organisatie van het rechtmatigheidsbeheer, de naleving van het voorwaarden criterium bij de diverse significante processen, de begrotingsrechtmatigheid, het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium en de niet financiële beheershandelingen.

4.2 Interne organisatie van het rechtmatigheidsbeheer

Ten aanzien van de rechtmatigheid hebben wij een goedkeurend oordeel verstrekt. In onze controleverklaring hebben wij het vorenstaande als volgt verwoord: "Wij zijn van oordeel dat de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder provinciale verordeningen".

Naar onze mening is het rechtmatigheidsbeheer van voldoende niveau. Zoals in paragraaf 2.2 is vermeldt zijn wel diverse verbeteringen te realiseren.

4.3 De begrotingsrechtmatigheid

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de Provinciale Staten geautoriseerde begroting. Wij constateren bij een aantal programma's een overschrijding op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Deze overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten zijn door het college van Gedeputeerde Staten in de toelichting op de programmarekening toereikend toegelicht.

5 Uitkomsten van de jaarrekeningcontrole (SiSa)

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2012.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de navolgende specifieke uitkeringen de volgende fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2012	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
E11	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)	n.v.t.	-	n.v.t.
E11_2010	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)_Hernieuwde uitvraag 2010	n.v.t.	-	n.v.t.
E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	n.v.t.	-	n.v.t.
F3	Verzameluitkering EL&I (incl. oud LNV)	n.v.t.	-	n.v.t.
H8	Doeluitkering Jeugdzorg (Bureau Jeugdzorg + Zorgkosten Jeugdzorg)	n.v.t.	-	n.v.t.

Op grond van de Nota verwachtingen accountantscontrole kan de controle voor de in de bijlage bij de jaarrekening opgenomen indicatoren "zonder financiële vaststelling" beperkt blijven tot het beoordelen van de deugdelijke totstandkoming ervan. Dit onderzoek heeft niet geleid tot bevindingen waarvan vermelding in dit verslag noodzakelijk wordt geacht. Het is overigens verplicht de bovenstaande tabel op te nemen, ook als er geen bevindingen zijn geconstateerd. De SiSa-bijlage dient door uw provincie samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Bijlage 1: Onze controleaanpak

Onze controleaanpak in het kort

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2012 van de provincie Utrecht gecontroleerd. Deze jaarrekening is onder verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten opgesteld. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 217, tweede lid, van de Provinciewet.

Onze controle is verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO).

Onze controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van zowel de baten en lasten als de activa en passiva, alsmede het voor de naleving van de wet- en regelgeving relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn, maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de provincie.

Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving, van de redelijkheid van schattingen die het college van Gedeputeerde Staten van de provincie heeft gemaakt en een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Voorts beoordelen wij of de jaarrekening voldoet aan de eisen gesteld in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het jaarverslag toetsen wij marginaal op tegenstrijdigheden met de jaarrekening.

Reikwijdte van de opdracht

Onze controleaanpak richt zich zowel op het getrouwe beeld van de baten en lasten over 2012 en van de financiële positie per 31 december 2012 als op de financiële rechtmatigheid van die baten en lasten en van de balansmutaties in de jaarrekening 2012. De wettelijke plicht om het doelmatigheidsbeheer te laten beoordelen door de accountant is sinds 2004 overigens komen te vervallen. Inherent aan onze controleaanpak rapporteren wij u daar wel over indien wij bijzonderheden hebben geconstateerd en u hieromtrent adviezen kunnen verstrekken.

Gehanteerde goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) stellen de Staten de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren.

U heeft ons voor het boekjaar 2012 opgedragen om bij onze oordeelsvorming uit te gaan van de hierna vermelde goedkeuringstolerantie:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten inclusief mutaties in de reserves)	≤ 1%	> 1% - < 3%	–	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten inclusief mutaties in de reserves)	≤ 3%	> 3% - < 10%	≥ 10%	–

Op grond van de jaarrekening 2012 van uw provincie betekenen bovengenoemde percentages dat een totaalbedrag aan fouten in de jaarrekening van afgerond € 6,6 miljoen en een totaal van onzekerheden van afgerond € 19,7 miljoen de goedkeurende strekking van de controleverklaring niet zullen aantasten.

Bovengenoemde goedkeuringstoleranties zijn op 5 maart 2013 vastgesteld door Provinciale Staten.

Single information en Single audit (SiSa)

Uw provincie is op grond van wettelijk voorschrift verplicht de verantwoordingsinformatie voor de met name benoemde specifieke uitkeringen hieromtrent op te nemen in een bijlage bij de jaarrekening op basis van een door het Ministerie van Binnenlandse Zaken voorgeschreven model. Bij de controle van deze bijlage betrekken wij de door het Ministerie van Binnenlandse Zaken hiervoor gegeven aanwijzingen (Circulaire Single Information Single Audit 2012, waarin onder andere opgenomen de Nota verwachtingen accountantscontrole 2012). Tevens hebben wij de nota inzake de invoering van het baten- en lastenstelsel in acht genomen. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het BADO in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 10.000 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 100.000 is;
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 100.000 en kleiner of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 100.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Bijlage 2: Informatie uit hoofde van onze functie als controlerend accountant

In onderstaand schema hebben wij een aantal onderwerpen opgenomen die u als Provinciale Staten behulpzaam kunnen zijn bij het invullen van uw controlerende rol.

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Belangrijke verslaggevinggrondslagen Wij beoordelen de keuze van en de wijzigingen in belangrijke verslaggevingsgrondslagen en controleren de toepassing van het Besluit Begroting en Verantwoording voor provincies en gemeenten (BBV).</p>	<p>Er hebben zich in 2012 geen belangrijke wijzigingen voorgedaan in de gehanteerde verslaggevingsgrondslagen.</p>
<p>Onze mening over de gehanteerde waarderingsgrondslagen en naleving van wettelijke bepalingen en richtlijnen voor de financiële verslaggeving Wij bespreken met het college en het management de kwaliteit en niet alleen de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving. In deze bespreking komen tevens zaken aan de orde die een significante invloed hebben op de kwaliteit van de jaarverslaggeving, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nieuwe of gewijzigde waarderingsgrondslagen; - schattingen, beoordelingen en onzekerheden; - bijzondere transacties; - waarderingsgrondslagen met betrekking tot significante jaarrekeningposten, inclusief het tijdstip waarop transacties plaatsvinden en de periode waarin die worden verantwoord. 	<p>De gekozen waarderingsgrondslagen zijn aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.</p>

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Verschillen van inzicht met het management over administratieve en verslaggevingskwesaties</p>	<p>Er waren geen verschillen van inzicht met het college en het management over de waarderinggrondslagen, de financiële administratie, de verslaggeving of onze controlewerkzaamheden.</p>
<p>Beoordelingen en schattingen van het management Voor het opstellen van de jaarrekening moeten vaak schattingen worden gemaakt. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen van het college en het management.</p>	<p>Wij onderschrijven de schattingen en de wijze waarop deze worden gemaakt door het management en het college van Gedeputeerde Staten.</p>
<p>Volledigheid verplichtingen, claims, risico's en garanties De provincie gaat gedurende een boekjaar tal van transacties aan. Het overgrote deel van deze transacties hebben hun weerslag in de financiële administratie. Een deel van de door uw provincie in 2012 aangegane transacties heeft geen weerslag in de financiële administratie over 2012, terwijl hieruit wel financiële consequenties kunnen volgen. Als voorbeeld in dit kader noemen wij afgesloten contracten en aansprakelijkheidsstellingen.</p>	<p>Aangezien wij als accountant niet in staat zijn vast te stellen dat alle niet uit de administratie blijvende relevante verplichtingen, risico's en garanties volledig en juist in de jaarrekening zijn verwerkt, hebben wij de Staten gevraagd schriftelijk te bevestigen dat bij het opmaken van de jaarrekening alle relevante (en bekende) feiten en omstandigheden zijn betrokken. Wij hebben deze bevestiging ontvangen.</p>
<p>Werking van de interne beheersingsmaatregelen (waaronder de continuïteit en betrouwbaarheid) van de geautomatiseerde gegevensverwerking In het kader van de controle van de jaarrekening brengt de accountant verslag uit omtrent zijn bevindingen met betrekking tot de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen.</p>	<p>De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.</p>

Aandachtsgebied	Mededeling
<p>Overige informatie in documenten die de gecontroleerde jaarrekening bevatten</p>	<p>Uit hoofde van onze wettelijke controletaak hebben wij alleen de jaarrekening gecontroleerd. Het jaarverslag is door ons beoordeeld op mogelijke tegenstrijdigheden met de jaarrekening.</p>
<p>Materiële fouten, fraudes en illegale handelingen</p>	<p>Hoewel hier niet specifiek op gericht, hebben onze controlewerkzaamheden het afgelopen jaar geen materiële fouten, fraudes of andere illegale handelingen, uitgevoerd door het college, het management of andere werknemers, aan het licht gebracht.</p>
<p>Onze onafhankelijkheid Onafhankelijkheid is naast deskundigheid een van de pijlers van onze beroepsuitoefening. Wij hechten aan onze reputatie op het gebied van deskundigheid en onafhankelijkheid. Wij kennen een groot aantal maatregelen, vastgelegd in een continue geactualiseerde database, die de onafhankelijkheid dienen te waarborgen. Periodiek wordt de naleving van interne en externe onafhankelijkheidsvoorschriften beoordeeld, bijvoorbeeld ten aanzien van potentieel conflicterende diensten en de financiële onafhankelijkheid. Onze professionals moeten jaarlijks hun onafhankelijkheid bevestigen.</p>	<p>Wij voldoen op alle punten aan de onafhankelijkheidsregelgeving die op ons van toepassing is.</p>